

ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ ΚΑΙ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΙΔΙΑΙ ΔΕ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΒΕΤΙΑΙ.

Τὸ ζήτημα τῶν ποινικῶν φυλακῶν θεωρεῖτο ἐπὶ παλὺ ὡς ζήτημα φιλανθρωπίας καὶ αἰσθημάτων· ὑπῆρξεν, ὡς εἰπεῖν, ὁ ἱστός, ἐφ' οὗ οἱ ἰδεολόγοι ἀμφοτέρων τῶν ἡμισφαίριων ἐτέρποντο ὑφαίνοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς θεωρίας των, τὸ θέμα, ἐφ' οὗ οἱ φιλόανθρωποι πασῶν τῶν χωρῶν ἐτόνιζον ἐκάστοτε τὰς αἰσθηματικὰς αὐτῶν ἐτεροφωνίας. Σήμερον τὸ πρόβλημα τῶν φυλακῶν θεωρεῖται πρὸ παντὸς κοινωνικὸν ζήτημα, συνδεόμενον στενῶς μετ' αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τῆς δημοσίας ἀσφαλείας καὶ τάξεως.

Προκειμένου ἤδη περὶ ζητήματος ἀφαιροῦντος αὐτὴν τὴν δημόσιον ἀσφάλειαν διὰ τῆς ἠθικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἐγκληματίου, ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα διὰ βραχέων τὰς ἀρχάς, αἵτινες διέπουν σήμερον ἐν γένει μὲν τὰς σωφρονιστικὰς φυλακὰς τῆς Ἀμερικῆς καὶ Εὐρώπης, ἰδίᾳ δὲ καὶ πρὸ πάντων τῆς Ἑλβετίας, ἐφιστῶν ἐπ' αὐτῶν ἰδιαζόντως τὴν προσοχὴν τῶν διαχειριζομένων τὰ ἐν Ἑλλάδι.

Καίπερ μὴ ἀγνοῶν τὰς δυσκολίας ἃς ἔχει νὰ ὑπερνικήσῃ ἡ κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος ἐπιχειροῦσα ἐπαρκῇ μεταρρύθμισιν τῶν φυλακῶν τοῦ Κράτους, φρονῶ οὐδὲν ἥττον ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδεικνυομένου σκοποῦ δύο πράγματά εἰσι πρὸ παντὸς ἀπαραίτητα : ἡ μεταβολὴ τοῦ συστήματος τῆς ἐν ταῖς φυλακαῖς πειθαρχίας καὶ ἡ κατασκευὴ ἢ ἡ τροποποίησις τῆς οἰκοδομῆς τῶν ὑπαρχουσῶν, τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον, ἐκτὸς τῶν ἐν Ἀθήναις φυλακῶν τοῦ κ. Συγγροῦ καὶ ἐκείνων τῆς Κερκύρας, οὐδεμία τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐκπληροῖ τὴν ἀποστολὴν τῆς.

Πρόσφορος οἰκοδομῇ σωφρονιστικῆς φυλακῆς δεόν νὰ ἐπιδιώκῃ τὰ ἑξῆς : Ἀσφάλειαν πλήρη, ἐπιθεώρησιν καὶ κατάταξιν εὐχερῇ, εἰσοδὸν ἀπρόσκοπτον καὶ ταχεῖαν ἐν ἅπασι τοῖς διαμερίσμασιν αὐτῆς, ἀρκοῦντα χώρον πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγείας τῶν ἐν αὐτῇ κρατουμένων καὶ διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας των. Κελλία κεχωρισμένα, τὸν ἀρμόζοντα χώρον διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν διδασκαλίαν καὶ διὰ τὸ θεραπευτήριον.

Ἐπὶ πλέον δέον ἵνα πάντα τὰ μέρη τῆς οἰκοδομῆς ὑπόκεινται, εἰ δυνατόν, ἀμέσως ὑπὸ τὰς ὄψεις τοῦ διευθυντοῦ τῶν φυλακῶν. Τοὺς ἀρχιτεκτονικοὺς αὐτοὺς ὅρους ἐκπληροῦσιν ἐν Ἑλβετίᾳ αἱ σωφρονιστικαὶ φυλακαὶ Γενεύης καὶ Λωζάννης, μάλιστα δὲ ἡ τῆς Γενεύης (prison de l'Enéché).

Ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀνωτέρω συνθηκῶν ἐξήρτηται κατὰ μέγα μέρος καὶ ἡ βελτίωσις τῆς ἐν ταῖς φυλακαῖς πειθαρχίας, ἀποτελούσης λίαν οὐσιώδες ἀντικείμενον, ὡς συνδεσμένης ἀναποσπάστως οὐ μόνον μετὰ τῆς δημοσίου ἀσφαλείας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἠθικῆς ἀνορθώσεως τοῦ ἐγκληματίου. Τοῦτου ἕνεκα οὐσιωδέστατον μέλημα τῶν διευθυνόντων τὰς ποινικὰς φυλακὰς ὑπῆρξεν αἰετοτε ἡ κραταίωσις τῆς ἐν αὐταῖς πειθαρχίας. Πρὸς διατήρησιν δὲ τῆς πειθαρχίας — ἐκτὸς τῶν ἄλλων πειθαρχικῶν ποινῶν, ἃς ἐπιφυλάσσομαι νὰ συνοψίσω κατόπιν, πραγματευόμενος εἰδικῶς περὶ τῶν σωφρονιστικῶν φυλακῶν Λωζάννης — ἐν τῶν δραστικωτέρων φαρμάκων ἐθεωρήθη καὶ ἡ προσωρινὴ στέρησις τῆς ἐργασίας, — μόνη προσφυγὴ κατὰ τῆς ἀνίας — καὶ ἡ ἐν εἰρκτῇ ἀπομόνωσις, ἐφ' ὠρισμένον χρόνον, τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς ἀπειθούντων.

Ἡ ἀπομόνωσις, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἐπανορθωτικῶν φυλακῶν Φιλαδελφείας, ἀναπληροῖ πάσας τὰς σωματικὰς ποινὰς, ἃς ἐπέβαλλον ἄλλοτε συνήθως τοῖς καταδίκαις, πρὸς διακτήρησιν τῆς ἐσωτερικῆς πειθαρχίας, καὶ τοῦτο καθ' ὅσον ἐν τῇ ἀπομονώσει αὐτοῦ ὁ κατάδικος (réclusion solitaire) δύναται νὰ συναισθανθῇ πλειότερον τὴν ἑαυτοῦ θέσιν.

Ὁ χωρισμὸς καὶ ἡ κατάταξις (classification) ἀφ' ἑτέρου τῶν καταδικῶν, κατὰ τὴν διάφορον φύσιν τῶν ἐγκλημάτων, καθ' ἡλικίαν καὶ κατὰ τὰ μέσα ἅτινα ἐνδεχόμενον νὰ ἔχωσιν οὗτοι ὅπως βλάψωσιν ἀλλήλους, ἀποτελεῖ ὡσαύτως ἐν τῶν σπουδαιωτέρων ἀντικειμένων ὑγινοῦς σωφρονιστικοῦ συστήματος. Τοιουτοτρόπως, ἀναλόγως τῆς ἠθικῆς αὐτῶν καταστάσεως, δέον νὰ ἔχωσιν οὗτοι — ἐκτὸς τῶν χωριστῶν κελλίων τοῦ ὕπνου — κεχωρισμένα ἐπίσης ἐργαστάσια καὶ διαφερούσας αὐλὰς. Κλάσεις τις καταδικῶν δὲν πρέπει, ἐπ' οὐδεμιᾷ στιγμῇ, νὰ συγκοινωνῇ μεθ' ἑτέρας κλάσεως· ἐννοεῖται πόσον ἐπικίνδυνον ἀποβαίνουν αἱ τοιαῦται μεταξὺ αὐτῶν συγχρωτίσεις. Πάνταχού ἐνθα σκοπεῖται ἡ ἠθικὴ ἀναγέννησις τοῦ ἐγκληματίου, ἡ ἐν καιρῷ νυκτὸς ἀπομόνωσις αὐτοῦ παρίσταται ἀναγκαία ὑπὸ πολλὰς καὶ διαφόρους ἐπόψεις. Ἀκριβῶς αὐτὸ τοῦτο σκοποῦσαι, μεταξὺ τῶν ἄλλων, καὶ αἱ φυλακαὶ Λωζάννης καὶ Γενεύης, ὡκοδομήθησαν ἐκάστη διὰ χωριστῶν κελλίων (cel-

lules) κατὰ τὸ σύστημα τῆς ἀπομονώσεως τοῦ John Howard.

Οὕτω, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ ἀτομικοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἐὰν ὁ φυλακισμένος δὲν δυνήθῃ ν' ἀπομάθῃ καὶ ἀποβάλλῃ τὰς κακίας του, ἐὰν τὰ εὐτυχῆ ἀποτελέσματα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας, ἐὰν τὰ μαθήματα καὶ ἡ ἐν ταῖς φυλακαῖς διδασχὴ τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, δὲν κατισχύσωσι νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτὸν ὀλισθήσαντα ἐπὶ τὸ ἀγαθόν, τούλάχιστον αἱ κακαὶ του ἔσονται καθαρῶς ἀτομικαί, μὴ δυνάμεναι νὰ μεταδοθῶσιν. Ἄλλως, τὸ σύστημα τῆς ἀπομονώσεως καθιστᾷ δυσκολωτέρας καὶ σπανιωτέρας, ἴσως μάλιστα ἀδυνάτους, τὰς ἐν τῇ φυλακῇ ἐξεγέρσεις καὶ συνωμοσίας.

Παρατηρήθη ὅτι ὑπὸ πληρμελὲς σύστημα φυλακῶν, τὰ ἐγκλήματα ἀντὶ νὰ περισταλῶσιν, ἀπ' ἐναντίας αὐξάνουσι. Αὐξάνουσι δὲ ταῦτα καὶ πολλαπλασιάζονται, καθ' ὅσον παραμελεῖται ἡ εὐκαιρία τοῦ ἐπαναγαγεῖν τοὺς ἐγκληματήσαντας ἐπὶ τὸ ἀγαθόν. Ἡ προσφορωτέρα στιγμή πρὸς τοῦτο παρίσταται κατὰ τὸν χρόνον τῆς κρατήσεως αὐτῶν πρὸς ἀπότισιν τῆς ποινῆς των.

Ἐπὶ χρόνους μακροὺς διάφοροι ποινικαὶ νομοθεσίαι δὲν εἶχον ἕτερον σκοπὸν καὶ ἄλλην ἀρχήν, παρ' ἐκείνην τοῦ ἀποχωρίσαι τοὺς ἐνόχους ἐκ τῆς κοινωνίας διὰ τῆς καταδίκης αὐτῶν εἰς παρατεταμένην καὶ αὐστηράν κάθειρξιν, ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ ν' ἀπαλλάξωσιν αὐτὴν ἐφ' ὅσον τὸ δυνατόν μακρότερον χρόνον. Σήμερον ὅμως ἡ ἀνθρωπότης καὶ ὁ πολιτισμὸς ἔχει ὅλως ἄλλοιᾶς βλέψεις. Ἀντὶ τοῦ ἐγκαταλείπειν σιδηροδρομίους τοὺς καταδίκους κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ βίου των, ἀντὶ τοῦ ἐξαφανίζειν αὐτοὺς τῆς κοινωνίας καὶ μὴ ἀσχολεῖσθαι περὶ αὐτῶν, ἀναγνωρίζει τοῦναντίον, ὅτι οἱ ἐγκληματήσαντές εἰσι καὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι, ἀποπλανηθέντες μὲν τῆς εὐθείας, ἀλλὰ δυνάμενοι νὰ βελτιωθῶσι καὶ ἐπανέλθωσιν εἰς αὐτήν. Πιστεύομεν ἀδιστακτως—ἔλεγεν ὁ Léon Faucher—ὅτι δὲν ὑπάρχει κακοποιὸς ἀδιόρθωτος, οὔτε ἠθικὴ ἀσθένεια περὶ ἧς ν' ἀπελπισθῶμεν. Ἐφ' ὅσον τούλάχιστον δὲν ἐσβέισθη ἐντελῶς τὸ λογικὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ—ὅτε εὐρισκόμεθα πλέον ἐνώπιον παράφρονος καὶ οὐχὶ ἐνώπιον ἐγκληματίου—διατηρεῖται ἐν αὐτῷ χορδὴ τις εὐαίσθητος, ἣν δυνάμεθα νὰ θιζώμεν. Ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἔχει συνείδησιν ἑαυτοῦ, αἰσθάνεται τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, ἐννοεῖ τὴν γλῶσσαν τοῦ συμφέροντος ἢ ἐκείνης τοῦ καθήκοντος. Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ἐπὶ τοσούτον κακός, ὥστε νὰ μὴ εἶνε ἀγαθὸς ἐν τινι δεδομένην στιγμή, ὅστις νὰ μὴ ἔχῃ γενναίας τινὰς ὁρμὰς καὶ ὁ ὅποιος νὰ μὴ ἐγκλείῃ ἐν ἑαυτῷ σπέρματα τελειοποιησιμότητος. Τὸ πᾶν ἥρτηται ἐκ τῆς δεξιότητος, ἧς ποιοῦμεθα χρῆσιν πρὸς ὑποδοχὴν του. Οὕτως, εἰς τῶν ἀπαραιτήτων

δρων αποτελεσματικῆς ποινῆς θεωρεῖται καὶ ὁ ἐπιτρέπων τῷ καταδίκῳ νὰ ἐπαναλάβῃ, μετὰ τὴν ἐκτίσιν αὐτῆς, τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν του.

Ἀπαγγελλομένης καταδίκης τινός, τὸ Κράτος ἀναλαμβάνει, ἀπέναντι τοῦ καταδίκου αὐτοῦ τὸ καθήκον νὰ προστατεύσῃ αὐτὸν—στειρούμενον τῆς καταχρασθείσης ἐλευθερίας του,—κατὰ τῶν φυσικῶν καὶ ἠθικῶν ἐπιδημιῶν, αἵτινες ἐνδεχόμενον νὰ προσβάλωσιν αὐτὸν κατὰ τὸν χρόνον τῆς κρατήσεώς του. Τὸ καθήκον αὐτὸ δὲν ἐξεπληρώθη δυστυχῶς, ἢ λίαν μὲν ἄτελῶς μέχρι τοῦδε ὑπὸ τινων κυβερνήσεων, παρεγνωρίσθη δ' ἐντελῶς ὑφ' ἑτέρων. Οἱ κατάδικοι, μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ποινῆς των, ἐξέρχονται τῶν φυλακῶν χεῖρονες παρ' ὅ,τι εἰσῆλθον. Καὶ ἀληθεύει τοῦτο οὐ μόνον περὶ τῶν καταδίκων, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ὑποδίκων ἢ προφυλακισμένων. Αἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ φυλακαὶ εἰσι κατ' ἐξοχὴν σχολεῖα διαφθορᾶς καὶ ἐξαχρειώσεως.

Ἀπέχοντες ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ εἰπωμέν τι περὶ τῶν ἡμετέρων φυλακῶν, περιοριζόμεθα ἤδη νὰ εἰπώμεν ἐν παρόδῳ ὅτι πανταχοῦ σχεδὸν οἱ κρατούμενοι τάσσονται ὑπὸ δύο διαφόρους κατηγορίας, αἵτινες οὐδέποτε πρέπει νὰ συγχέωνται. Οἱ μὲν εἰσιν ὑπόδικοι· οἱ δὲ κατάδικοι. Τῆς ἐποχῆς τῶν πρώτων οὕσης ἔτι ἀμφιβόλου, ἢ προφυλάκισις αὐτῶν δὲν πρέπει ν' ἀποβαίῃ ποινὴ, καὶ δὲν εἶνε νόμιμος ἢ μέχρι τοῦ ἀναγκαίου σημείου πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ὑποδίκου ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης. Τούτων ἕνεκα ἡ ὑπαρξὶς ἐξεταστικῶν φυλακῶν καθίσταται ἀπαραίτητος.

Μετὰ τὴν βραχεῖαν, ἄλλ' ἀναγκαίαν ταύτην παρέχουσαν, δὲν νομίζω ὅλως ἄσκοπον, πρὶν ἢ προχωρήσω εἰς τὴν σκοπούμενην ἀνάλυσιν τοῦ ἐν ταῖς σωφρονιστικαῖς φυλακαῖς Λωζάννης κρατοῦντος συστήματος, νὰ χαράξω προκαταρκτικῶς γενικὰς τινὰς γραμμάς περὶ τῶν κυριωτέρων σωφρονιστικῶν συστημάτων. Ἡ ἱστορία τούτων ἤθελε μὲ παρασύρει πολὺ ἢ ὅσον ἐπιτρέπουσι τὰ στενὰ ὅρια περιοδικοῦ. Τούτου ἕνεκα περιορίζομαι ἀναφέρων τὰ κυριώτερα ἐκ τούτων, χωρὶς νὰ ἐπιμείνω ἐξετάζων τὰς ποικίλας φάσεις δι' ὧν διῆλθον.

Ταῦτά εἰσι τὰ ἐφεξῆς:

Α'. Τὸ ἐπισωρευτικὸν καλούμενον, ἢ ἄλλως, τὸ σύστημα τῆς περιληπτικῆς φυλακίσεως (*emprisonnement collectif*).

Β'. Τὸ καλλιανθὸν (*systeme cellulaire*).

Γ'. Τὸ προσδευτικὸν ἢ Ἀγγλοἰρλανδικόν, ἥτοι τὸ τοῦ Crofton, καὶ

Δ'. Τὸ τῶν σωφρονιστικῶν ἀποικιῶν (*colonies penitentiaries*).

Τὸ περιληπτικὸν σύστημα ἐγκαταλείπει τοὺς καταδίκους νὰ συγκοινωνῶσιν ἐλευθέρως πρὸς ἀλλήλους. Ἐκ τούτου εἰ μᾶλλον διεφθαρμένοι

μεταξύ αὐτῶν δὲν λείπουν, ἐννοεῖται, διαφθείροντες τοὺς ἄλλους, ἡ δὲ φυλακὴ ἀποβαίνει τσιουτοτρόπως σχολεῖον διαφθορᾶς καὶ ἐξαχρειώσεως.

Τὸ κελλιακὸν σύστημα συνίσταται εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν πάσης μεταξὺ τῶν κρατουμένων συγκοινωνίας· μάλιστα δὲ κατὰ τὸ σύστημα τῆς Φιλαδελφείας, οἱ κρατούμενοι ἐγκλείονται ἡμέραν καὶ νύκτα ἐντὸς κελλίων, κεχωρισμένοι καὶ μὴ δυνάμενοι οὔτε νὰ ἴδωσιν ἄλλήλους, οὔτε νὰ ἠμιλήσωσι. Τὸ τῆς Auburn διαφέρει οὐσιωδῶς τοῦ τῆς Φιλαδελφείας, ὅτε ποιούμενον χρῆσιν τῶν ἐπομένων μέσων: τῆς φυλακίσεως ἐκάστου χωριστά, ἐντὸς ἰδιαιτέρου στενοῦ δωματίου κατὰ τὴν νύκτα, τῆς ἐν κοινῷ ἐργασίας εἰς ἐργαστάσια, διαρκούσης τῆς ἡμέρας, μετ' αὐστηρᾶς ὁμῶς σιγῆς, ἐκφοβίσεως καὶ ἄλλων σωματικῶν τιμωριῶν.

Τὸ προοδευτικὸν σύστημα τὸ λειτουργοῦν σήμερον ἐν Βελγίῳ, Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ, ἄρχεται διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ καταδίκου ἐντὸς κελλίου, ἐξακλουθεῖ νὰ κρατῇ αὐτὸν ἐπὶ τινὰς μῆνας ὑπὸ κελλικὴν κράτησιν, ἀκολούθως δ' ἐπιτρέπει αὐτῷ νὰ συγκοινωνῇ μετὰ τῶν συγκαταδικηθέντων, καὶ ἐπὶ τέλους, ἀναλόγως τῆς καλῆς αὐτοῦ συμπεριφορᾶς ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ τῆς ἀφοσιώσεώς του εἰς τὴν ἐργασίαν, παρέχει αὐτῷ ἀμοιβὰς τινὰς, καταλήγον εἰς τὴν προσωρινὴν ὑπὸ ὅρον ἀποφύλακισίν του (*libération conditionnelle*).

Τὸ τῶν σωφρονιστικῶν ἀποικιῶν (*système des colonies pénitenciaires*), βασιζέται ἐπὶ τῆς ἀπασχολήσεως τῶν κρατουμένων εἰς ἀγροτικὰς ἐργασίας καὶ θεωρεῖται ὡς ἐν τῶν μᾶλλον ἠθικοποιούντων καὶ τῶν ὀλιγώτερον δαπανηρῶν.

Μεταξὺ τῶν συστημάτων αὐτῶν ἅτινα διέπουν ἐν γένει τὰς φυλακάς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, δύο κυρίως εἰσὶ τὰ πρωτεύοντα: τὸ Πενσυλβανικὸν καὶ τὸ Ὠβέρνηιον. Ἀμφότερα ὀφείλονται εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἐκάτερον δ' αὐτῶν ἔχει τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας του. Εἰς Auburn, πόλιν περίφημον ἰδίᾳ διὰ τὰς σωφρονιστικὰς αὐτῆς φυλακάς, εἰσήγαγον τὴν ἀπομόνωσιν τῶν κρατουμένων κατὰ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἐν κοινῷ ἐργασίαν διαρκούσης τῆς ἡμέρας, ὑπὸ τὸν νόμον τῆς σιγῆς. Τὸ σύστημα τῆς Φιλαδελφείας ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ αὐστηρότητι συνίστατο, ἀπ' ἐναντίας, εἰς τὸ κρατεῖν τοὺς καταδικασθέντας ἐντελῶς κεχωρισμένους ἀπ' ἀλλήλων ἡμέραν καὶ νύκτα, ἐγκλείστους δ' ἐντὸς στενῶν οἰκίσκων ἄνευ ἐργασίας*, ἄνευ περιπάτου καὶ ἐν σιγῇ, καθ' ὅλην τὴν μακρὰν διάρκειαν τῆς κρατήσεώς των,

* Ἡ ἐργασία, καὶ αὕτη μεμονωμένη, εἶχεν εἰσαχθῇ βραδύτερον ἐν ταῖς φυλακαῖς Φιλαδελφείας.

ἐπὶ δεκάδας ὅλας ἐτῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἰσοβίως. Τὸ σύστημα τοῦτο, ὡς ἐννοεῖται, δὲν ἠθικοποιεῖ, δὲν ἐσωφρονίζει, ἀλλ' ἐφόνευεν, ἀλλ' ἀπεκτίνου αὐτοῦς, πρὶν ἔτι παραφρονήσωσι.

Παρατηρήθη γενικώτερον, ὅτι ἐκ τῶν δύο αὐτῶν συστημάτων, τὸ μὲν τῆς Φιλαδελφείας διέπει τὰς φυλακὰς τῆς Ἀνατολῆς, ἐνῶ ἐκεῖνο τῶν σωφρονιστικῶν φυλακῶν τῆς Auburn ἀποτελεῖ τὸν κανόνα τῆς Δύσεως.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ιδέας τῆς μετανοίας, ἔλεγεν εἰς τῶν ἀπεσταλμένων τῆς Ἰταλίας, — ὁ Tangrède Canonico, — ἐν τῷ διεθνῇ συνεδρίῳ τῷ συνελθόντι πρὸ διετίας ἐν Πητρουπόλει πρὸς μεταρρύθμισιν τῶν ποινικῶν φυλακῶν, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ιδέας τῆς μετανοίας ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῆς κοινωνικῆς τιμωρίας, παρήγαγε δύο συστήματα σωφρονιστικῶν φυλακῶν, ἀνταποκρινόμενα εἰς τὰ δύο κυριώτερα συστήματα τῆς θρησκευτικῆς τάξεως, ἅτινα ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆς ταύτης τῆς ιδέας παρήγαγεν ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῆς ἐκουσίου μεταμελείας. Εὐλόγως δὲ ὁ Léon Faucher ἀπεφάνητο ὅτι, «ἐὰν ὦρείε τις νὰ μερίσῃ τὸν κόσμον μεταξὺ τῶν δύο σωφρονιστικῶν συστημάτων (systèmes pénitentiaires) ¹, ὡς διηρέθη ποτὲ μεταξὺ τῶν δύο μεγάλων οἰκογενειῶν τῶν θρησκευτικῶν ταγμάτων, ἤθελεν εἰπεῖ ὅτι τὸ σύστημα τῆς Φιλαδελφείας εἶνε ὁ κανὼν τῆς Ἀνατολῆς ἐνῶ τὸ τῆς Auburn εἶνε ἐκεῖνο τῆς Δύσεως».

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀπαραιτήτων προσόντων ἀληθῶς σωφρονιστικῆς φυλακῆς εἶνε — ὡς παρατηρήθη ἐν ἀρχῇ — καὶ τὸ νὰ διαθέτῃ αὕτη τὸν ἀνάλογον χῶρον πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας τῶν κρατουμένων. Ἡ ἀνάγκη τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἐργασίας ἐν ταῖς ποινικαῖς φυλακαῖς εἶνε σήμερον γενικῶς ἀνεγνωρισμένη, ἀδιαφιλονείκητα δὲ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀπορρέοντα ὠφελήματα.

Τούτου ἕνεκα νομίζω πάντῃ περιττὸν νὰ ἐπιμείνω ἀποδεικνύων ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ φυλακισμένου, ἐνῶ ἐπιφέρει οἰκονομίαν εἰς τὸ Κράτος, διατηρεῖ ταύτοχρόνως τὴν ἐν τῇ φυλακῇ πειθαρχίαν καὶ τάξιν, βελτιοῖ τὴν ὑγιεινὴν αὐτῆς κατάστασιν, καὶ τὸ σπουδαιότερον, ἀποδίδει τῇ κοινωνίᾳ μέλος χρήσιμον καὶ ἐργατικόν, ἀντὶ τῆς καταθλιβούσης αὐτὴν ἄλλοτε μάστιγος.

Περιορίσθην νὰ ὑποδείξω ἐν περιλήψει τὰ κυριώτερα τῶν συστημάτων καὶ τοὺς οὐσιωδεστέρους τῶν ὅρων, οἵτινες ἀπαιτοῦνται καθόλου πρὸς μεταρρύθμισιν τῶν φυλακῶν, τοῦτο μὲν ἐπιθυμῶν νὰ παράσχω

¹ Ἡ λέξις pénitenciaire προέρχεται ἐκ τῆς Λατινικῆς poenitentia, σημαίνουσης μετάνοιαν, μεταμέλειαν.

τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἐργαζομένοις ἐν Ἑλλάδι ἀφορμὴν εὐρυτέρων σκέψεων, τοῦτο δὲ καὶ ὅπως ἐνισχύσω τοὺς διαχειριζομένους τὴν ποινικὴν αὐτῆς δικαιοσύνην, πρὸς βελτίωσιν τῆς οἰκτρᾶς ἀληθῶς καταστάσεως τῶν κατὰδικων, διὰ τῆς ἐν γένει μεταβολῆς τοῦ συστήματος τῶν φυλακῶν μας. Ἐὰν τὸ ἔδαφος ὅπερ διαθέτουσιν οὗτοι δὲν ἐπιτρέπη αὐτοῖς νὰ κατάρξωνται μεθ' ὅλης τῆς ἐπιθυμητῆς κανονικότητος, τοῦτο δὲν εἶνε λόγος ἀποθαρρύνσεως, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιμονῆς πρὸς καταπολέμησιν καὶ ὑπερνίκησιν τῶν δυσχερειῶν.

Τὸ ζήτημα τῆς μεταρρυθμίσεως τῶν παρ' ἡμῖν ποινικῶν φυλακῶν, στενῶς συνδεδεμένον μετὰ τῆς δημοσίου ἀσφαλείας καὶ τάξεως, δεόν νὰ ἐπισπάζεταιται ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν, οὐ μόνον τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς κοινωνίας. Ἀποτελεῖ ἐν τῶν σπουδαιότερων κοινωνικῶν ζητημάτων, οὗτινος ἡ λύσις ἐπείγει καὶ ἐξ ἧς ἥρτηται κατὰ μέγα μέρος ἡ παγίωσις τῆς ἐπισφαλοῦς δημοσίου ἀσφαλείας. Μὴ λησμονῶμεν ὅτι, ἐφ' ὅσον αὐξάνει ἡ κυβερνητικὴ καὶ κοινωνικὴ πρόνοια, ἐπὶ τοσοῦτον ἐλαττοῦται ἡ ποσότης τῶν ἐγκλημάτων, καὶ τάνάπαλιν.

B'

ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑΙ ΦΥΛΑΚΑΙ ΛΩΖΑΝΝΗΣ

Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν δύο κυριωτέρων σωφρονιστικῶν συστημάτων τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, ἴδωμεν ἤδη εἰδικώτερον τὸ ἐν τῇ δικαστικῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἑλβετίας, ἥτοι τὸ ἐν τῇ Λωζάννῃ, λειτουργοῦν σήμερον ὅπερ—ἐὰν δὲν σφάλλωμαι—τυγχάνει ἐν τῶν καλλιτέρων καὶ δοκιμωτέρων σωφρονιστικῶν συστημάτων, δύναται δὲ καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ μεταρρυθμίσωσι τὰς ἑαυτῶν φυλακάς, ἐὰν αἰσθάνωνται τὴν ἀνάγκην τοιαύτης μεταρρυθμίσεως.

Καὶ πρῶτον περὶ τοῦ καταστήματος τῶν φυλακῶν.

Ἡ σωφρονιστικὴ φυλακὴ Λωζάννης (*maison pénitentiaire*) παριστᾷ παραλληλόγραμμον 300 περίπου ποδῶν μήκους ἐπὶ 70 πλάτους. Κεῖται ἐπὶ τῆς κλιτύος λόφου τινὸς πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως, εἰς θέσιν εὐάερον. Αἱ δύο μεγάλαι αὐτῆς πτέρυγες ἀτενίζουσι πρὸς βορρᾶν καὶ μεσημβρίαν. Τὸ κέντρον τῆς οἰκοδομῆς προώρισται εἰς οἰκίσιν τοῦ διευθυντοῦ καὶ τῶν ὑπαλλήλων. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει ἡ ἐκκλησία, τὰ γραφεῖα τῆς διευθύνσεως καὶ τὸ μαγειρεῖον. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦτου ἐπεκτείνονται δύο πτέρυγες, ὧν ἐκάστη ἔχει ἀνάπτυξιν 100 ποδῶν. Ἡ ἀνατολικὴ περιλαμβάνει τοὺς ἐπὶ κακουργήματι κατα-

δικασθέντας, ἡ δὲ δυτικὴ τοὺς ἐπὶ πλημμελήματι. Εἰς ἐκάστην τῶν πτερύγων αὐτῶν λειτουργεῖ ἀνὰ ἓν ἐργοστάσιον ἔχον ὕψος 30 ποδ. ἐπὶ 18 πλάτους καὶ 86 μήκους, φωτιζόμενα ἄνωθεν· ἀκριβῶς ἀπέναντι τῶν ἐργοστασίων ὑπάρχει σειρὰ λευκῶν οἰκίσκων (cellules) διανεμομένων εἰς δύο ὀρόφους, καὶ τῶν ὁποίων αἱ θύραι ἀνοίγυνται πρὸς τὸ μέρος τῶν ἐργοστασίων, ἐνῶ τὰ μικρὰ παράθυρά των ἀτενίζουσι πρὸς τὴν ἐξοχὴν. Εἰς τὸ ἄκρον ἐκάστου ἐργοστασίου κεῖται τὸ θεραπευτήριον καὶ τὰ δωμάτια τῶν ἐπιτηρητῶν φυλάκων. Τὰ πρὸς μεσημβρίαν ἐργοστάσια, καλῶς φωτιζόμενα, διαιροῦνται ἐκαστον εἰς δύο μέρη, προωρισμένα διὰ τὰς γυναῖκας τῶν δύο κατηγοριῶν, ἥτοι τῶν εἰς ἐπανορθωτικὴν ποινὴν καταδικασθεισῶν καὶ τῶν εἰς βαθμὸν κακουργήματος. Ἐπιτήρησις αὐστηρὰ ἐνεργεῖται ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν φυλακῶν, καὶ ἐπὶ τέλους σκοπιαὶ ἐπιτρέπουσι λεπτομερῇ ἐπιθεώρησιν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῶν ἐργοστασίων.

Ὁ ὅλικός ἀριθμὸς τῶν κελλίων ἀνέρχεται εἰς 200 περίπου, ὧν 44 γυναικεῖα. Ἐκαστος τῶν κρατουμένων ἔχει τὸ κελλίον του. Τὰ ἐπιπλά του σύγκεινται ἐξ ἀχυροστρωμνῆς, ἐνὸς προσκεφαλαίου, δύο σινδόνων καὶ ἐνὸς ἢ πλειοτέρων κλινοσκεπασμάτων, ἀναλόγως τῆς ὥρας τοῦ ἔτους· ἡ κλίνη κεῖται ὑπὸ τὸ παράθυρον, ἐπὶ πλεόν μικρὰ τις τράπεζα, εἰς σκίμπους, δύο ψῆκτραι, δύο κτένια, ἓν σάρωθρον, ἓν χειρόμακτρον, μία ὑδρία μετὰ λεκάνης, εἰς καδίσκος καὶ μία ἀμὶς συμπληροῦσι τὸ ὅλον τῶν ἐπίπλων ἐκάστου κελλίου.

Τὰ ἐργοστάσια τῶν ἀνδρῶν εἰσιν ἐφωδιασμένα δι' ἐργαλείων ὑφαντικῆς, ξυλουργικῆς, ὑποδηματοποιίας καὶ τινων μηχανῶν. Τὰ τῶν γυναικῶν ἐπίσης διὰ μηχανῶν ραπτικῆς καὶ ἐτέρων ἐργαλείων χρησίμων τῇ ραπτικῇ.

Τὴν ὅλην οἰκοδομὴν περιβάλλει τεῖχος 12 ποδ. ὕψους, ἀπέχον 60 μὲν πόδας τῶν δύο κυρίων προσόψεων, 15 δὲ ἐκατέρωθεν τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς πλευρᾶς. Τὸ μεταξὺ διάστημα χωρίζεται εἰς ὀκτὼ αὐλὰς, δι' ἀναλόγων τειχῶν τοῦ αὐτοῦ ὕψους, ὧν δύο ἀνήκουσιν εἰς τὸ κεντρικὸν κατὰστημα. Ἡ μεσημβρινὴ αὐλὴ αὐτοῦ χρησιμεύει ὡς κυρία εἴσοδος, περικλείεται διὰ σιδηρῶν κιγκλίδων, ἐκατέρωθεν τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι δύο δωμάτια, χρησιμεύοντα τὸ μὲν εἰς οἴκησιν τοῦ θυρωροῦ τῶν φυλακῶν, τὸ δὲ τῶν χωροφυλάκων. Ἡ βόρειος, — ἥτις ἐστὶν ἡ τῆς ὑπηρεσίας — περιλαμβάνει τὸ ἀναβρυτήριον, τοὺς λουτήρας κ.λ.π.

Δύο τῶν πρὸς μεσημβρίαν περιβόλων εἰσὶν ὠρισμένοι διὰ τὰς γυναῖκας, δύο δ' ἕτεροι πρὸς βορρᾶν διὰ τοὺς ἀνδρας, χάριν περιπάτου. Ἐκαστος τῶν περιβόλων αὐτῶν κοσμεῖται διὰ μικροῦ ἀναβρυτηρίου, δεχομένου τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς μεγάλης δεξαμενῆς τοῦ καταστήματος, καὶ

πάντες εἰσὶ καλλιεργημένοι, μεταβληθέντες εἰς κήπους εὐθαλαῖς. Ἡ καλλιέργεια τούτων ἀνατίθεται ἐκάστοτε τοῖς φυλακισμένοις. Οὕτως, ἀνεξαρτήτως τῆς εὐαέρου θέσεως τοῦ καταστήματος, εἰς λόγος συμβάλλων ἐπὶ πλεόν εἰς τὴν ὑγιεινότητα τούτου εἶνε καὶ ἡ καλλιέργεια εὐμόνον τοῦ περιβάλλοντος αὐτὸ χώρου, ἀλλὰ καὶ τῶν πέριξ ἀγρῶν, οἵτινες καλλιεργούμενοι ὑπὸ τῶν τρεφίμων τοῦ αὐτοῦ καταστήματος, ἀνακουφίζουν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν προϋπολογισμόν του.

Μετὰ τὴν συνοπτικὴν αὐτὴν περιγραφὴν τῆς οἰκοδομῆς, ρίψωμεν ἤδη ἐν ἐταστικὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ λειτουργούντος ἐν αὐτῷ σωφρονιστικοῦ συστήματος, προτάσσοντες αὐτοῦ βραχείας τινὰς προκαταρκτικὰς παρατηρήσεις, ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐνεργηθειῶν κατ' ἐπανάληψιν ἐπισκέψεων τῶν φυλακῶν τῆς φιλοξένου πόλεως κατὰ τὴν τριετὴ ἐν αὐτῇ διαμονὴν μου.

Ὅτε τὸ πρῶτον ἐπισκέφθην μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου προέδρου τῶν ἐν Λωζάννῃ ἐφετῶν κ. Gustave Correvois τὰς φυλακὰς τῆς πόλεως ταύτης, παρατήρησα μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἐργαζομένους ἐν ἀπασι τοῖς ἐργαστασίοις τοῦ καταστήματος πολλοὺς τῶν κρατουμένων. Ἡ φύσις τῶν ἐργῶν ποικίλλουσα, ἀποβρίσκει ἐπωφελῆς οὐ μόνον εἰς ἑαυτούς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀπασχολοῦσάν αὐτοὺς κυβέρνησιν τοῦ Καντονίου. Μεταξὺ τῶν ὑποδηματοποιῶν, ὑφαντῶν, ξυλουργῶν, ραπτῶν καὶ ἄλλων, εἴλκυσεν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχήν μου εἰς τῶν καταδίκων, διαχειριζόμενος μικρὸν τι πιεστήριον. Πλησιάσας αὐτὸν καθ' ὃν χρόνον κατεγίνετο εἰς τὸ ἔργον του, εἶδον ὅτι ἐξετύπου ἡμερησίᾳ τῶν φυλακῶν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Petit journal», συντασσομένην ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς ἱεροκῆρυκος αὐτῶν, στοιχειοθετουμένην δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ καταδίκου, μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας. Ἐνῷ ἡτοιμαζόμεν ν' ἀποχαιρετίσω τὸν μύστην αὐτὸν τῆς τέχνης τοῦ Γουτεμβέργου, συγχαιρόμενος αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἐργασίᾳ του, εὐηρεστήθη νὰ μοὶ προσφέρῃ ἐν ἀντίτυπον αὐτῆς, ἐν ᾧ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἠθικοῖς καὶ ἐπανορθωτικοῖς παραγγέλμασι διὰ τοὺς φυλακισμένους ἀνέγνων ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς καὶ τὴν ἐπομένην περίοδον, χαρακτηρίζουσιν ἀποχρώντως τὴν ὑπὲρ τῶν ἀποκλήρων αὐτῶν τῆς κοινωνίας ἐνδελεχὴ μέριμναν τῆς Ἑλβετικῆς Πολιτείας. . . . «il n'est pas bon que le prisonnier soit tenu dans une ignorance complète de ce qui se passe au dehors . . . » Οὕτως οἱ Ἑλβετοὶ δὲν ἐννοοῦσι νὰ ἐγκαταλείψωσι τοὺς ὀλισθήσαντας συμπολίτας των ἐν παντελεῖ ἀγνοίᾳ τῶν ἐκτὸς αὐτῶν συμβαινόντων, ὁ δὲ λόγος τῆς μερίμνης αὐτῶν ἐστὶ πρόδηλος. Ἡ περὶ τῆς πρόκειται ἡμερὶς ἐκδίδεται κατὰ δεκαπενθήμερίαν.

Πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ σήμερον κρατοῦντος ἐν ταῖς σωφρονιστικαῖς φυλακαῖς Λωζάννης συστήματος, εἶχον δοκιμασθῇ ἐκ πειρτροπῆς πάντα σχεδὸν τὰ συστήματα. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος οἱ θαυμασταὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Howard εἰσήγαγον κατὰ πρῶτον τὸ σύστημά του, ἄνευ ὅμως τοῦ καλλίου. Ἀπὸ τὸ 1803—1826 οἱ φυλακισμένοι συνήρχοντο ἐντὸς κοιτώνων ἐργαζόμενοι ἐν κοινῷ, χωρὶς νὰ ὑποβάλλωνται εἰς σιγὴν. Ἀπὸ τοῦ 1826—1834 ἐπεκράτησε τὸ κελλιακὸν σύστημα καὶ ὁ νόμος τῆς σιγῆς, ἀλλ' ὑποχρεωτικὸς μόνον ἐν τοῖς ἐργαστασίαις. Κατὰ τὸ 1835 οἱ Ἑλβετοὶ ἐδοκίμασαν τὸ καλλίον ἐν ἀπομονώσεϊ καὶ ἐν σιγῇ, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ ὡς τελευταίαν ἀπόπειραν τὴν ἠθικὴν ἐκφόβισιν (*intimidation morale*) ὑφ' ὅλας αὐτῆς τὰς μορφάς, καὶ τοῦτο ὅπως πτοήσῃ τοὺς ἀδιορθώτους καὶ βελτιώσῃ τοὺς ἐνόχους.

Αἱ πρῶται δοκιμαὶ τοῦ σωφρονιστικοῦ συστήματος ἐν Ἑλβετία δὲν ὑπῆρξαν ἐπιτυχεῖς. Οὐ μόνον δὲν ἐπετεύχθη ἡ προσδοκωμένη βελτίωσις τῶν καταδίκων, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐγεννήθη ἡ ὑπόνοια ὅτι ἡ εὐεξία τῆς φυλακῆς ἠνάγκαζε πλέον τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπολυομένων νὰ διαπράττωσι νέα ἐγκλήματα ὅπως ἐπανέρχωνται καὶ ἐγκαθίστανται ἐκ νέου ἐν αὐτῇ. Τοιουτοτρόπως τὸ πειθαρχικὸν σύστημα ἀπέβαινεν ὡσημέραι αὐστηρότερον καὶ ἡ ἠθικὴ ἐκφόβισις καθ' ἐκάστην δραστηριωτέρα, ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ δαμάσῃ τοὺς ἀπειθεῖς καὶ ἀπογοητεύσῃ τοὺς ὑποτροπιάζοντας. Ὅποια δὲ ὑπῆρξαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς δραστηριωτέρας αὐτῆς ἠθικῆς ἐκφοβίσεως; Ὡς πρὸς τὴν βελτίωσιν τῶν καταδίκων, αὐτὴ ἡ στατιστικὴ φαίνεται παραδεχομένη τὸ ἐναντίον. Ἐπὶ τέλους δὲ εἰς ὅλα τὰ κακὰ, ἅτινα συνεπάγεται τὸ σύστημα τῆς ἀπολύτου μονώσεως (*confinement solitaire*), νέον κακόν, τέως ἀγνωστον, προσετέθη ἐν ταῖς φυλακαῖς Λωζάννης. Ἡ παραφροσύνη κατέστη τοσοῦτον συνήθης ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς πόλεως ταύτης, ὥστε σπουδαίως ἐσχέφθησαν κατὰ τὸ 1842 νὰ εἰκοδομήσῃσι μέρισμά τι διὰ τοὺς κρατούμενους παράφρονας.

Τὰ παρατηρηθέντα πολυάριθμα κρούσματα διανοητικῆς διαταράξεως, ὡς ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Πενσυλβανικοῦ συστήματος, τῆς ἀπολύτου τουτέστι σιγῆς καὶ μονώσεως, ἠνάγκασαν τὸ Συμβούλιον τοῦ Καντονίου νὰ μετεβάλλῃ τὴν ποινὴν τῆς ἀπολύτου μονώσεως.

Ἐν ποσούτῳ, μεταξὺ τῶν δυσχερειῶν αὐτῶν, αἵτινες ἐφαίνοντο ἀνυπέρβλητοι, καὶ μεθ' ὅλας τὰς διαψευθείσας ἐλπίδας τῶν, οἱ Ἑλβετοὶ δὲν ἀπεθαρρύνθησαν, οὐδ' ἔρριψαν, ὡς ἄλλαχοῦ ἄλλοι, φύρδην μίγδην τοὺς καταδίκους τῶν εἰς φυλακὰς ἐνθα τὰ σίδηρα, ὁ ραβδισμὸς καὶ αἱ μαστιγώσεις ἢ ὁ κόπανος τῆς καραμπίνας τοῦ χωροφύλακος, ἀπονέ-

μουσιν ἀκωλύτως συνοπτικὴν διαδικασίαν καὶ δικαιοσύνην κατὰ πάσης ἀποπείρας ἐξεγέρσεως ἢ ἀποδράσεως. Οὕτω δὲ βραδύτερον, καίπερ ἀποφυγόντες ἐπιμελῶς τὴν ἀπόλυτον ἀπομόνωσιν, δὲν ἀφῆκαν ὅμως τοὺς κρατούμενους νὰ βιώσι πάντες ὁμοῦ, οὐδὲ νὰ διαιτῶνται ἐν κοινῷ.

Κατὰ τὸν ἰσχύοντα σήμερον κανονισμόν τῶν σωφρονιστικῶν φυλακῶν Λωζάννης, ὁ εἰς εἰρκτὴν καταδικασθεὶς ἅμα τῇ ἐν αὐταῖς εἰσόδῳ του, ἐγγράφεται εἰς τὸ μητρώον τοῦ καταστήματος, ὁδηγεῖται εἴτα εἰς τὸν ἐν αὐτῷ λουτήρα, περιβάλλεται τὴν ποινικὴν στολὴν τοῦ καταστήματος καὶ μεταφέρεται εἰς κελλίον, ὅπερ ὀφείλει νὰ κατέχῃ διαρκούσης τῆς πρώτης περιόδου, ἥτοι τοῦ πρώτου σταδίου τῆς καθεύξεώς του. Ἀμέσως ἐπιδίδεται εἰς τὴν ὑποδειχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῶν φυλακῶν ἐργασίαν, ἣν ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ· πρὸς ἐκλογὴν δ' αὐτῆς λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἑκάστοτε, καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶνε δυνατόν, αἱ δυνάμεις καὶ αἱ τάξεις τοῦ καταδίκου.

Ἡ ἐργασία εἶνε ὑποχρεωτικὴ καὶ διενεργεῖται εἰς τρεῖς βαθμούς, ἀνταποκρινομένους εἰς τρεῖς τάξεις κρατούμενων :

α') Εἰς τὴν κατὰ μέρος ἐργασίαν μετὰ τῆς καθεύξεως τοῦ καταδίκου νυχθημερὸν ἐντὸς κελλίου.

β') Τὴν ἐν κοινῷ ἐργασίαν καὶ ἐν σιγῇ εἰς μεγάλα ἐργαστάσια, διαρκούσης τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν ἐν νυκτὶ καθεύξιν αὐτοῦ ἐντὸς κελλίου, ἢ ἐὰν ὑπάρχῃ περίπτωσις, εἰς κοιτῶνας ὑπὸ ἐπιτήρησιν.

γ') Τὴν ἐργασίαν εἰς μικρὰ ἐργαστάσια ἐντὸς τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ καταστήματος, ἢ ἐκτὸς αὐτοῦ, ἐν τοῖς ἐξαρτήμασιν. Οἱ τῆς τρίτης ταύτης τάξεως δὲν ὑποβάλλονται εἰς τὸν νόμον τῆς σιγῆς καὶ δύνανται νὰ χρησιμοποιοῦνται διευθύνοντες τὴν ἐργασίαν τῶν μαθητευομένων ἐκ τῶν συγκρατούμενων. Ἐγκλείονται ὅμως καὶ οὗτοι, κατὰ τὴν νύκτα, ἐντὸς κελλίων ἢ εἰς συγκοιμητήρια ὑπὸ ἐπιτήρησιν.

Ἡ καθεύξις ἐντὸς κελλίου μετὰ χωριστῆς ἐργασίας, ἐπιβάλλεται τοῖς καταδίκαις κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τοῦ σωφρονισμοῦ, ἅμα τῇ εἰσόδῳ αὐτῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς, καὶ ἐπὶ χρόνον μὴ ὑπερβαίνοντα κατὰ κανόνα τοὺς ἑξ μῆνας. Ὁ χρόνος οὗτος δύναται νὰ συντμηθῇ ἢ καὶ ἀρθῇ ὁλοσχερῶς, τῇ γνωμοδότησει τοῦ ἱατροῦ ἢ τῆς ἐπιθεωρητικῆς ἐπιτροπῆς τῶν φυλακῶν, ἀναλόγως τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ κρατούμενου· δύναται ὅμως καὶ νὰ παραταθῇ ἐπέκεινα τῶν ἑξ μηνῶν ἐξαιρετικῶς, ἢ καὶ νὰ διαταχθῇ, ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης καὶ Ἀστυνομίας (département de justice et police) συνεπείᾳ ὀρισμένης καὶ δικαιολογημένης αἰτήσεως αὐτοῦ τοῦ καταδίκου, ἢ ὅταν ἀπαιτήσῃ τοῦτο ἡ διατήρησις τῆς πειθαρχίας.

Οἱ εἰς εἰρκτὴν καταδικασθέντες ὑποβάλλονται εἰς ἀγωγὴν προσωρινήν νὰ βελτιώσῃ αὐτούς. Πρὸς τοῦτο δὲ ἡ Πολιτεία παρέχει αὐτοῖς τὰ ἐφεξῆς μέσα : α') τὸ τῆς θρησκείας· β') τὸ τῆς στοιχειώδους διδασκαλίας· γ') τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐργασίαν καὶ δ') πᾶν ὅ,τι ἀναγκαῖοι αὐτοῖς πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑγείας των.

Διέρχονται διαδοχικῶς διὰ τῶν προμνησθεισῶν τριῶν τάξεων ἢ σταδίων, τῆς διαγωγῆς ἐκάστου ἐκτιμωμένης¹ κατὰ μῆνα ὑπὸ ἐπιθεωρητικῆς ἐπιτροπῆς (*commission d'inspection*) ἀπαρτιζομένης ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῶν φυλακῶν, τοῦ ἱερέως καὶ ἐνὸς μέλους τῆς ἐπὶ τῶν χαρίτων ἐπιτροπῆς, διοριζομένου ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ προεδρεύοντος αὐτῆς.

Ἡ ἐπὶ τῶν χαρίτων ἐπιτροπὴ, συνερχομένη κατὰ τριμηνίαν, ὑποβάλλει διὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης τὰς περὶ ἀπονομῆς χαρίτων προτάσεις τῆς πρὸς τὸ μέγα Συμβούλιον τοῦ Κράτους, ὅπερ καὶ ἀποφασίζει. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη σύγκειται ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης, τὸν πρόεδρον τοῦ Ἐφετερίου, τὸν γενικὸν Εἰσαγγελέα καὶ τέσσαρα ἕτερα μέλη, διοριζόμενα ἐπὶ διετίαν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους. Ἡ ἐπὶ τῶν φυλακῶν ἐπιτροπὴ ἐνεργεῖ τὴν ἐπιβαλλομένην αὐτῇ ἐπιθεώρησιν κατὰ μῆνα, ἐξελέγχουσα τὴν διαγωγὴν τῶν κρατουμένων, ἐξετάζουσα τὴν ἐργασίαν των, σημειοῦσα ἐν τοῖς ἐλέγχοις ἐνὸς ἐκάστου τὸν ἀρμόζοντα βαθμὸν καὶ ἀποφασίζουσα περὶ τῆς προαγωγῆς αὐτοῦ εἰς ἀνωτέραν τάξιν, ἢ τῆς υποβιβάσεώς του εἰς κατωτέραν, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων. Τοιουτοτρόπως ἕκαστος τῶν ἐν ταῖς σωφρονιστικαῖς αὐταῖς φυλακαῖς κρατουμένων δύναται διὰ τῆς καλῆς αὐτοῦ διαγωγῆς, τῆς ἐργασίας καὶ τῆς εἰς αὐτὴν ἀφοσιώσεώς του, νὰ συντάμῃ τὸν χρόνον τῆς μεταβάσεώς του εἰς τὰ διάφορα στάδια, καὶ ἐπὶ τέλους φθάσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπομένην προσωρινὴν ὑπὸ ὅρον ἀποφυλάκισίν του.

Ὁ θεσμὸς τῆς ὑπὸ ὅρον ἀποφυλάκισεως (*libération conditionnelle*) ὁ λειτουργῶν ἤδη εἰς τὰς σωφρονιστικὰς φυλακὰς Λωζάννης ὅσον καὶ ἀλλαχοῦ, ἐνῷ ἀνακουφίζει τὸν προϋπολογισμόν, παροτρύνει ἀφ' ἑτέρου τοὺς ὑπὸ σωφρονισμόν διατελοῦντας εἰς βελτίωσιν τῆς θέσεώς των, διεγείρων ταύτοχρόνως τὴν ἀμιλλαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ τὸ σπουδαιότερον, ἀναχαιτίζει αὐτοὺς ἀπὸ τῆς διαπράξεως νέων ἐγκλημάτων. Ἀναχαιτίζει δ' αὐτοὺς καθ' ὅσον ὁ ὑπὸ ὅρον ἀποφυλάκισθεις δύναται

¹ Ἡ ἐκτίμησις αὕτη δείκνυται διὰ σημείων, ἀναγομένη ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῆς ἐργασίας καὶ τῆς σχολικῆς προόδου· κοινοποιεῖται δ' ἐκάστοτε εἰς τὸν κατάδικον διὰ τῆς εἰς αὐτὸν ἐπιδόσεως τοῦ οἰκείου ἐλέγχου.

νά ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν φυλακὴν πρὸς ἔκτισιν τοῦ ὑπολοίπου τῆς ποινῆς του, ἐὰν παραβῇ τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς ἀπεφυλακίσθη, ἐὰν διάγῃ βίον ἀλήτου, ἐὰν δὲν δύναται νὰ πιστοποιήσῃ ὅτι κερδίζει ἐντίμως τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἐξ ἄλλου δὲ καὶ ὁ ἐν τῇ μεταξὺ τῆς ἀποφυλακίσεώς του χρόνος δὲν δύναται νὰ μειώσῃ ἐκείνον τῆς ποινῆς του, ἐν περιπτώσει νέας αὐτοῦ φυλακίσεως. Ὁ θεσμὸς αὐτὸς οὐ τινος τοσοῦτον ἐπωφελήθησαν οἱ Ἀγγλοὶ, περιέστειλεν ἐπαισθητῶς τὰς ὑποτροπιάσεις.

Ὁ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἀπολυόμενος τῆς εἰρκτῆς ἐφοδιάζεται δι' ἐγγράφου ἀδείας δεικνυούσης τὴν διάρκειαν τῆς ποινῆς, ἣν ὑπολείπεται αὐτῷ νὰ ἐκτίσῃ, καὶ τὰς διατυπώσεις εἰς ἃς ὀφείλει νὰ ὑποβληθῇ. Τίθεται ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς Ἀρχῆς καὶ δύναται νὰ τῷ ἀπαγορευθῇ ἡ διαμονὴ του εἰς τινὰς περιφερείας ἢ κοινότητας. Ἀφ' ἑτέρου τόσον αὐτὸς ὅσον καὶ οἱ ἐκ τῶν πειθαρχικῶν φυλακῶν ἐξερχόμενοι, δὲν ἐγκαταλίπονται εἰς τὴν τύχην των καὶ τὴν δυσπιστίαν τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ τίθενται ὑπὸ τὴν προστασίαν ἐταιριῶν (*sociétés de patronages*), αἵτινες, συνεχίζουσαι τὸ ἔργον τοῦ σωφρονιστικοῦ συστήματος, παρέχουσιν αὐτοῖς ἐργασίαν διὰ τῶν συστάσεών των.

Ὁ ἐν ταῖς σωφρονιστικαῖς φυλακαῖς διαιτῶμενος ἀπολαύει πρὸς τοῖς ἄλλοις, δίκην δωρεᾶς ἢ ἐλευθεριότητος, κατὰ τὸ μέτρον δὲ τῆς καλῆς αὐτοῦ συμπεριφορᾶς καὶ τῆς ἀφροσύσεώς του εἰς τὴν ἐργασίαν, μέρος τοῦ προϊόντος αὐτῆς εἰς χρήματα, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ δαπανῶν. Τὸ χρημάτιον αὐτὸ προσδιορίζεται ἐκάστοτε διὰ τινος διατιμῆσεως, παραλλάσσει κατὰ τὰς τάξεις, διατελεῖ δὲ ἀκατάσχετον καὶ ἀναπαλλοτρίωτον, χρησιμεῦον, κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ καταδίκου ἐκ τῆς φυλακῆς, πρὸς θεραπείαν τῶν πρώτων αὐτοῦ ἀναγκῶν καὶ νέαν πρόληψιν νέας αὐτοῦ πτώσεως.

Ἐκτὸς τοῦ χρηματίου, δύνανται νὰ χορηγηθῶσι καὶ ἕτεραι ἀμοιβαὶ τοῖς κρζτουμένοις, χάριν τῆς καλῆς αὐτῶν διαγωγῆς καὶ τῆς ἐπιμονῆς των εἰς τὴν ἐργασίαν. Αἱ ἀμοιβαὶ αὗται συνίστανται—ἐκτὸς τῆς προαγωγῆς των εἰς ἀνωτέραν τάξιν—εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ ἀλληλογραφεῖν μετὰ τῆς οἰκογενείας των καὶ δέχεσθαι τὰς ἐπισκέψεις αὐτῶν συνεχέστερον εἰς τὴν ἀδειαν τοῦ διαθέτειν μέρος τῶν οἰκονομιῶν των, αἵτινές εἰσιν ὑποχρεωτικάί, ὁ δὲ μὴ συμμεριζόμενος αὐτῶν ἐπαρκῶς δὲν δύναται νὰ μετέσχῃ τοῦ νόμιμου εὐεργετήματος, τῆς προσωρινῆς τουτέστιν ἀποφυλακίσεως. Ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἀμοιβὴ χορηγεῖται αὐτοῖς, ἡ μετρίασις τῆς ποινῆς των κατὰ τὸ $\frac{1}{2}$ καὶ ἡ, ὡς ἐρρέθη, προσωρινὴ ὑπὸ ὅρον ἀποφυλάκισίς των. Ταύτην ὅμως, ὡς καὶ ἐκείνην τῆς μετριάσεως τῆς ποινῆς, ἀποφασίζει τὸ Συμβούλιον τοῦ Κράτους, ἐπὶ τῇ προ-

τάσει τῆς ἐπὶ τῶν χαρίτων ἐπιτροπῆς, διὰ τοὺς ἐκτίσαντας τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς ποινῆς των.

Ἡ ἀπόλυσις ἄλλως δὲν ἐπιτρέπεται ἢ διὰ τοὺς εἰς ἀνωτέραν τοῦ ἐνὸς ἔτους εἰρκτὴν καταδικασθέντας, καὶ ὅσκις οὗτοι παρέχουσιν ἀποχρώσας ἐγγυήσεις, ἐμπνεύσας τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐξερχόμενοι τοῦ σωφρονιστικοῦ καταστήματος, — καὶ ὅταν ἀκόμη ἢ ἐν αὐτῷ διαγωγή των ὑπῆρξε καθ' ὅλου ἀμεμπτος — δὲν θέλousι καταχρασθῇ τοῦ χορηγουμένου αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου εὐεργετήματος.

Καὶ τοιαῦται μὲν αἱ παραχόμεναι ἐν συνόψει ἀμοιβαί.

Αἱ παραβάσεις τῶν κανονισμῶν τιμωροῦνται, ἀναλόγως τῆς φύσεως καὶ σπουδαιότητος αὐτῶν, διὰ τῆς διαγραφῆς ἐνὸς ἢ καὶ πλειοτέρων σημείων ἐκ τοῦ ἐλέγχου, τῆς ὑποβιβάσεως τοῦ παραβάτου καταδίκου εἰς μίαν τῶν ὑποδεεστέρων κλάσεων, τῆς καθιέρξεως αὐτοῦ ἐντὸς δεσμωτηρίου ἢ ἐντὸς στενοῦ καὶ ζοφώδους κελλίου, μὴ παραχομένου αὐτῷ ἢ μόνον ροφήματος καὶ ἄρτου, ἀντὶ τῆς συνήθους τροφῆς.

Αἱ περὶ διαγραφῆς καὶ ὑποβιβάσεως ποινὰ ἐπιβάλλονται ὑπὸ τῆς ἐπιθεωρητικῆς ἐπιτροπῆς, αἱ δὲ λοιπαί, ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῶν φυλακῶν, μὴ δυναμένου, κατὰ τὸν κανονισμόν, νὰ παρατείνῃ αὐτὰς πλεόν τῶν ὀκτὼ ἡμερῶν. Ἐν περιπτώσει παρατάσεως τῶν πειθαρχικῶν αὐτῶν ποινῶν, ἀποφασίζει τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης· προκειμένου δὲ νὰ ὑπερβῶσιν αὐταὶ τοὺς ἑξ μῆνας, ζητεῖται ἡ συγκατάθεσις τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους. Ὁ ἔνοχος ἀποδράσεως ἢ ἀποπείρας ἀποδράσεως, ὑποβάλλεται εἰς σιδηρᾶ δεσμά, ἐπὶ χρόνον ὀριζόμενον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου, κατὰ ρητὴν τοῦ Νόμου διάταξιν.

Ἐκτὸς τῆς σωφρονιστικῆς φυλακῆς Λωζάννης ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Καντονίῳ Βῶ (Canton de Vaud) καὶ αἱ ἐφεξῆς: ἡ Κεντρικὴ λεγομένη (prison Central) διὰ τοὺς ἐπὶ πλημμελήματι καταδικασθέντας ἢ τῆς ἀγροτικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἀποικίας· αἱ ἐξεταστικαί, αἱ πειθαρχικαὶ τῶν ἐφήβων — ἀρρένων καὶ θηλέων χωριστὰ — πρὸς δὲ τὰ κρατητήρια τῆς κοινότητος. Περὶ τοῦ καταστήματος τῶν ἀγροτικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἀποικιῶν, ὡς καὶ τοῦ πειθαρχικοῦ τῶν ἐφήβων, ἐπιφυλάσσεται νὰ πραγματευθῶ βραδύτερον, ἀναπτύσσων τὸ σύστημα τῆς ἐν αὐτοῖς διδασκαλίας ὅσον καὶ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας.

Ἀνεξαρτήτως τῆς ἐργασίας, — ἥτις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ σωφρονιστικοῦ συστήματος, — αἱ Ἑλβετικαὶ Πολιτεῖαι περὶ πολλοῦ ποιοῦνται τὴν συνδρομὴν τῆς θρησκείας πρὸς βελτίωσιν τοῦ ἐγκληματίου. Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν οἱ κρατούμενοι μεταβαίνουν εἰς τὴν ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐκκλησίαν, ἀκροώμενοι τῆς ἐπὶ τοῦτο διδασχῆς διακεκριμένου

ἱεροκέρυκος, ἀναπτύσσοντας τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐρμηνεύοντος διὰ γλώσσης σαφοῦς καὶ εὐλήπτου τὰς δέκα ἐντολάς, ἰδίᾳ δὲ καὶ πρὸ πάντων ἐπιμένοντος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἐκείνων, ἐν αἷς κρέμονται πάντες οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆται, καὶ ὧν ἡ θρησκευτικὴ τήρησις ἤθελε καταστήσει πάντῃ περιττὸν τὸ ἔργον τοῦ ποινικοῦ νομοθέτου καὶ τῶν ποινικῶν δικαστηρίων.

Τοιοῦτον ἐν συνόψει τὸ ἐν Λωζάννῃ κρατοῦν σωφρονιστικὸν σύστημα. Τὸ ἐν ταῖς φυλακαῖς Γενεύης (*prison de l'Enéché*) καίτοι μικτόν, διαφέρει τοῦ Λωζαννείου, μειονεκτοῦν αὐτοῦ κατὰ ταῦτα: Ὡς πρὸς τὴν κατάταξιν τῶν κρατουμένων δὲν ὑπάρχει παρὰ μία τάξις δι' ὅλους. Τὸ σύστημα τῆς διαιρέσεως τῶν καταδίκων εἰς τρεῖς κατηγορίας, ὅπερ εἶδομεν λειτουργοῦν ἐν Λωζάννῃ καὶ ἀλλαχοῦ, δὲν ὑφίσταται ἐν Γενεύῃ, ἀργεῖ δὲ καὶ ὁ θεσμὸς τῆς προσωρινῆς ὑπὸ ὄρον ἀποφυλακίσεως, οὗτινος τοσοῦτον ἐπωφεληθήσαν—ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας—καὶ ἕτερα τῶν Καντονίων τῆς Ἑλβετικῆς ὁμοσπονδίας. Τὸν θεσμὸν αὐτὸν ἀναπληροῦσιν ἐν μέρει οἱ συμπολιταὶ τοῦ Ρουσσώ διὰ τῶν περὶ ἀπονομῆς χαρίτων, προτάσει τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς (*commission de grâce*), ἐφ' ὧν ἀποφασίζει ἐκάστοτε τὸ μέγα Συμβούλιον τοῦ Καντονίου. Ἡ ἐργασία, ὑποχρεωτικὴ οὖσα ὡς ἀλλαχοῦ, ἐνεργεῖται διὰ λογαριασμὸν τῆς κυβερνήσεως. Οἱ κατάδικοι ἐργάζονται ἐν κοινῷ ἐν τοῖς ἐργαστασίαις τοῦ καταστήματος, ὑποβαλλόμενοι εἰς τὸν νόμον τῆς σιγῆς, κλείονται δὲ ἐντὸς κελλίων, χωριζόμενοι κατὰ τὴν νύκτα.

Αἱ φυλακαὶ τῆς πόλεως ταύτης περιλαμβάνουσι τρία διαμερίσματα, διακρινόμενα ἕκαστον διὰ τῶν στοιχείων Α. Β. Γ. Τὸ τελευταῖον τῶν διαμερισμάτων αὐτῶν εἶνε προωρισμένον εἰδικῶς διὰ τοὺς ἐπὶ κακουργήματι καταδικασθέντας, καὶ περιλαμβάνει τοὺς μᾶλλον βαρυποίνους ἐκ τούτων. Εἰς ἕκαστον τῶν τριῶν αὐτῶν διαμερισμάτων λειτουργεῖ ἀνὰ ἓν εἰδικὸν ἐργαστάσιον. Αἱ περὶ ὧν πρόκειται φυλακαὶ εἰσιν ἀποκλειστικῶς διὰ τοὺς ἄνδρας, τῶν γυναικῶν ἀποτιουσῶν τὴν ποινὴν τῶν εἰς ὅλως ἰδιαίτερον κατάστημα (*prison de St. Antoine*).

Καταλήγων ἐνταῦθα, παρατηρῶ ἐν συμπεράσματι ὅτι, ἡ ἀξία παντὸς κανόνος ἀληθῶς σωφρονιστικοῦ κεῖται ἐν τούτῳ, α') εἰς τὴν αὐστηράν καὶ θρησκευτικὴν, ὡς εἰπεῖν, ἐφαρμογὴν του, καὶ β') εἰς τὴν ἀπαίτησιν καὶ ἀπόκτησιν πρὸ παντὸς πρακτόρων ἱκανῶν, ζηλοτύπων καὶ ἠθικῶν. Τὸ καλλίτερον σωφρονιστικὸν σύστημα θέλει κινδυνεύσει εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀδεξίων ἢ ἀδιαφόρων. Τούτου ἕνεκα, εἰάν ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος σκέπτηται σπουδαίως πρὸς μεταρρυθμίσειν τῆς οἰκτρᾶς ἀληθῶς καταστάσεως τῶν φυλακῶν τοῦ Κράτους δέον, αἰρομένη

ὑπεράνω κομματικῶν ἀπαιτήσεων, καὶ ἀποφεύγουσα πᾶσαν πίεσιν, ὁθενδήποτε προερχομένην, νὰ φροντίσῃ καὶ ἀναθέσῃ τὴν ἐπίβλεψιν αὐτῶν εἰς ἐπιθεωρητὴν παρέχοντα πάσας τὰς ἀπαιτούμενας ἐγγυήσεις ἠθικότητος, νοημοσύνης καὶ ἐργατικότητος, παρεχομένου αὐτῷ συνάμα τοῦ δικαιώματος οὐ μόνον τοῦ ὑποβάλλειν προτάσεις περὶ διορισμοῦ τοῦ ἀρμόζοντος προσωπικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀναθέτουσα διὰ Νόμου εἰς αὐτὸν ἀπ' εὐθείας τὴν ἐκλογὴν τῶν συνεργατῶν του.

«Ἐὰν πρόκειται νὰ διατηρήσῃτε τὸ ὑπάρχον προσωπικὸν τῶν δεσμοφυλάκων—ἔλεγεν ὁ Faucher ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς πατρίδος του, καθ' ὃν χρόνον ἡ Γαλλία ἐμελέτα νὰ μεταρρυθμίσῃ τὸ σύστημά της—ἐὰν πρόκειται νὰ διατηρήσῃτε αὐτό, ἢ τὸ ἀντικαταστήσῃτε διὰ παρομοίου φυλάκματος, προσθέτει ὁ γράφων, δὲν πρέπει νὰ σκέπτεσθε περὶ μεταρρυθμίσεως φυλακῶν. Ὁ κανὼν συνίσταται καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν νοημοσύνην τῆς ἐξουσίας, ἥτις τίθησιν αὐτὸν εἰς ἐνέργειαν. Οἱ λίθοι, οἱ μοχλοὶ καὶ τὰ σίδηρα οὐδαμῶς σωφρονίζουσι».

Ἀπαιτεῖται λοιπὸν δύναμις τις ἠθικοποιός, ζωοποιιοῦσα καὶ ἐξαγνίζουσα τοὺς ἐγκληματήσαντας. Καὶ τὴν δύναμιν αὐτὴν ὀφείλει ν' ἀνεύρῃ ἡ Κυβέρνησις, ἐὰν ἀληθῶς κήδηται τῶν συμφερόντων τῆς κοινωνίας, ἣν λυμαίνεται πολλαχῶς πανταχόθεν τὸ ἐγκλημα. Πολιτικός τις ξένος, οὗτινος τὸ ὄνομα διήλασε τῆς μνήμης μου, εἶχε προτείνει ὅπως τὸ προσωπικὸν τῆς φυλακῆς, οὐ μόνον τῶν δεσμοφυλάκων, ἀλλ' ὅλων τῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς ἀπαρτίζηται ὑπὸ μορφωμένων ἀνδρῶν. Ἐὰν ἡ ἰδέα αὕτη ἐγίνετο ἀποδεκτὴ παρ' ἡμῖν, οἱ τοιοῦτοι ὑπάλληλοι ἤθελον χρησιμεύσει τοῖς καταδίκαις ὡς ἠθικοὶ ἰατροί. Εἶνε ἐναντίον τῶν ἀρχῶν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς φιλανθρωπίας, ἀντίκειται δὲ καὶ εἰς τὸ καλῶς νοούμενον συμφέρον τῆς κοινωνίας, νὰ ἐγκαταλείπωνται οἱ ἐγκληματήσαντες εἰς τὴν τύχην των. Ὅ,τι καὶ ἂν λέγωσιν τινες κατάρωμοι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὁ κακοποιὸς ἄνθρωπος δύναται νὰ βελτιωθῇ δι' ἐπανειλημμένων προσπαθειῶν ὑπὸ τῶν ὁμοίων τοῦ ἀνθρώπων, αἵτινες ἔχουσι τὸ καθήκον καὶ τὸ συμφέρον νὰ παράσχωσιν αὐτῷ τὴν βελτίωσιν ταύτην.

Ἡ τὴν ἐλληνικὴν κοινωνίαν λυμαينوμένη ἀπὸ τινος ἐπίφοβος ἀνάπτυξις τοῦ ἐγκλήματος, ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἀρμόζοντος σωφρονιστικοῦ συστήματος. Ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν γένει κατὰστάσις τῶν φυλακῶν μας ἀποτελεῖ ὄνειδος τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, καὶ τὸ ὄνειδος αὐτὸ δέον νὰ ἐξαλειφθῇ διὰ καταλλήλων νομοθετημάτων.

Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Βασιλείου, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ Συντάγ-

ματος καὶ ἐντεῦθεν, ἐνῷ οἱ νομοθέται ἡμῶν ἐφιλοτιμήθησαν νὰ πλουτίσωσι τὴν ἐλληνικὴν πολιτείαν δι' ἀπειρίας Νόμων — ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φύσεως πολιτικῆς, — οὐδεμίαν νομοθετικὴν πρόνοιαν ἔλαβον δυστυχῶς περὶ ποινικῶν φυλακῶν καὶ εἰσαγωγῆς ἀνθρωπίνωτέρου σωφρονιστικοῦ συστήματος. Οἱ πολιτικοὶ Νόμοι, ὡς ρυθμίζοντες ἐν τινὶ κοινωνίᾳ τὰς σχέσεις τὰς συμφεροντολογικὰς τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους, ἔχουσιν ἀναντιρρήτως τὴν σπουδαιότητά των, καὶ τινὰ σκοπὸν καθολικὸν τῆς τάξεως, τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ὕλικῆς εὐημερίας τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ὅποια δύναται νὰ εἶνε ἡ σπουδαιότης αὐτῶν αὕτη παραβαλλομένη πρὸς πᾶν ὅ,τι θίγει τὴν ἡμετέραν τιμὴν, τὴν ἐλευθερίαν, αὐτὴν τὴν ζωὴν μας ;

Ἐξ ὅλων τῶν νόμων δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς ἐξασκῶν ἐπίδρασιν ἀμεσώτεραν ἐπὶ τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἰδεῶν, ἐκτὸς τῶν ποινικῶν νόμων. Ἡ ἐφαρμογὴ τούτων ἐπομένως, καὶ ἡ ἐκτέλεσις ποινικῶν ἀποφάσεων, ἡ ἀπότισις τουτέστι τῆς ἐπιβαλλομένης ἐκάστοτε τῷ ἐγκληματῇσαντι ποινῆς, ὁ τόπος, ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀποτίσεως αὐτῆς, ἡ ἀνόρθωσις τοῦ προσβληθέντος δικαιώματος, καὶ ἐκείνου ὅστις προσέβαλεν αὐτό, ἀποτελοῦσι ζητήματα ὑψίστου κοινωνικοῦ ἐνδιαφέροντος, ὀφείλοντα νὰ προκαλέσωσι τὴν σύντανον προσοχὴν καὶ τὰς ἐμβριθεῖς ἀποφάσεις τοῦ τε νομοθετικοῦ σώματος καὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἀρχῆς.

Ἄς στειρεύσωσιν, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶνε ἀνθρωπίνως δυνατόν, τὰς πηγὰς ἐνθα ἀναγεῖται τὸ μαστίζον τὴν κοινωνίαν μας ἔγκλημα, διὰ καταλλήλων νομοθετικῶν μέτρων. Ἄς ἐντείνωσι καὶ διπλασιάσωσι τὰς προσπάθειάς των, διότι τὸ νόσημα ἔπαυσε πρὸ πολλοῦ ἀποτελοῦν ἐξαίρεσιν, ἐδημιούργησε δὲ κατάστασιν ἐπιδημικὴν λίαν ἐπικίνδυνον οὐ μόνον διὰ τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πολιτείαν αὐτήν.

Εὐστράτ. Ἰωαννίδης.

ΜΗ ΤΗΝ ΒΑΛΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑ....

Ἄν τὸ θυμᾶμαι ; λές κ' εἶνε σήμερα — ἀρχίνῃς νὰ λέῃ — ἂν κ' εἶνε ἡ σκοτεινότερη ἐνθύμησι ποῦ πέρ' ἀπ' αὐτὴ σταματάει τὸ θυμητικόν μου.

Ἦμουν μικρός, πολὺ μικρός κ' ἡ ἀδερφοῦλά μου ἡ Κοῦλα εἶχε δυὸ — τρεῖς μέρες νὰ ῥθῇ στὸ σχολεῖό, καὶ μοῦ φαίνονταν παράξενα, νὰ πηγαίνω στὸ σχολεῖόν δίχως τὴ συντροφιά της.

Θὰ ἦταν φαίνεται ἄρρωστη.

τομος ιβ'. Αὐγουστος.